

Debata Einstein-Bergson

Albert Einstein protiv filozofije o prirodi vremena. 🕒

Istraga o debati zbog koje je Albert Einstein izgubio Nobelovu nagradu za teoriju relativnosti.

Sadržaj

1. 🕒 Debata Einstein-Bergson

1.1. Filozofijin "Veliki zastoj"

👤 Profesorica povijesti Jimena Canales

2. Korupcija za znanstveni pokret

2.1. Bergsonov poraz i pobjeda za "znanost"

2.2. "Očite pogreške" i Einsteinova "proturječnost"

2.3. Priznanje Nobelovog odbora

2.4. Einsteinov odgovor Nobelovu odboru

2.5. Tzv. "Tegenslag" voor de Filosofie

3. Filozof Henri Bergson

3.1. Bergsonov "la durée": 🕒 Vrijeme kao trajanje

3.2. Bergsonov odgovor Einsteinu na predavanju u Parizu

3.3. Bergsonov napor da opozove Einsteinovu Nobelovu nagradu za relativnost

4. Izgubljeno namjerno

4.1. "Kreativna evolucija" naspram Darwinove teorije evolucije

4.2. Bergsonova svjetska slava

4.3. Debata Einstein-Bergson

4.4. 👤 Filozof Friedrich Nietzsche o pokušaju znanosti da se emancipira od filozofije

4.5. Filozofijina samo-porobljenost scientizmu

4.5.1. 👤 Apodiktička sigurnost Emmanuela Kanta

4.5.2. 👤 René Descartesovo "mislim, dakle jesam"

4.5.3. 👤 Edmund Husserlovo "izdajstvo" za scientizam

4.6. Bergsonovo promaknuće u stup filozofije

5. Korupcija

Tiskano 22. studenoga 2025.

<https://hr.cosmicphilosophy.org/einstein-vs-philosophy/>

POGLAVLJE 1.

Albert Einstein protiv filozofije o

Priroda Vremena

I filozofijin "Veliki zastoј" za znanstveni pokret

Dana 6. travnja 1922., na sastanku Francuskog filozofskog društva (Société française de philosophie) u Parizu, Albert Einstein, tek nakon globalne slave zbog svoje nominacije za Nobelovu nagradu, održao je predavanje o relativnosti pred skupom istaknutih filozofa u kojem je izjavio da njegova nova teorija čini filozofska nagađanja o prirodi Vremena zastarjelima.

Einsteinova uvodna salva bila je izravna i odbojna. Kao odgovor na pitanje o filozofskim implikacijama relativnosti, izjavio je:

“ *"Die Zeit der Philosophen ist vorbei"*

Prijevod:

"Vrijeme filozofa je završilo"

Einstein je zaključio predavanje sljedećim argumentom, čime je zapečatio svoje odbacivanje filozofije:

“ *"Ostaje samo psihološko vrijeme koje se razlikuje od fizičarevog."*

Einsteinovo dramatično odbacivanje filozofije imalo je ogroman globalni utjecaj zbog njegove nominacije za Nobelovu nagradu.

Događaj će postati jedan od najvećih događaja u povijesti znanosti i filozofije te će obilježiti početak ere *"propadanja filozofije"* i uspona znanstvenog pokreta.

POGLAVLJE 1.1.

Filozofijin "Veliki zastoј"

Filozofija je doživjela razdoblje procvata kojeg je najistaknutije predstavljao slavni francuski filozof Henri Bergson, čiji se životni rad usredotočio na prirodu vremena i koji je sjedio u publici Einsteinova predavanja.

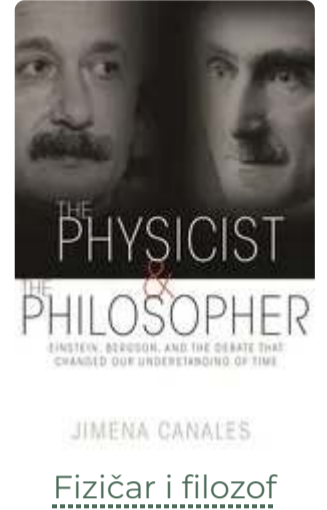
Višegodišnja debata koja je uslijedila između Einsteina i Bergsona i koja se nastavila sve do njihovih posljednjih poruka neposredno prije smrti, prouzročit će ono što povjesničari opisuju kao "veliki zastoj" za filozofiju koji će potaknuti "uspon znanstvenog pokreta".

Jimena Canales, profesorica povijesti na Sveučilištu Illinois koja je napisala knjigu o debati, opisala je događaj na sljedeći način:

"Dijalog između najvećeg filozofa i najvećeg fizičara 20. stoljeća" pobožno je zapisan. Bio je to scenarij prikladan za kazalište. Susret i riječi koje su izrekli raspravljali su se do kraja stoljeća.

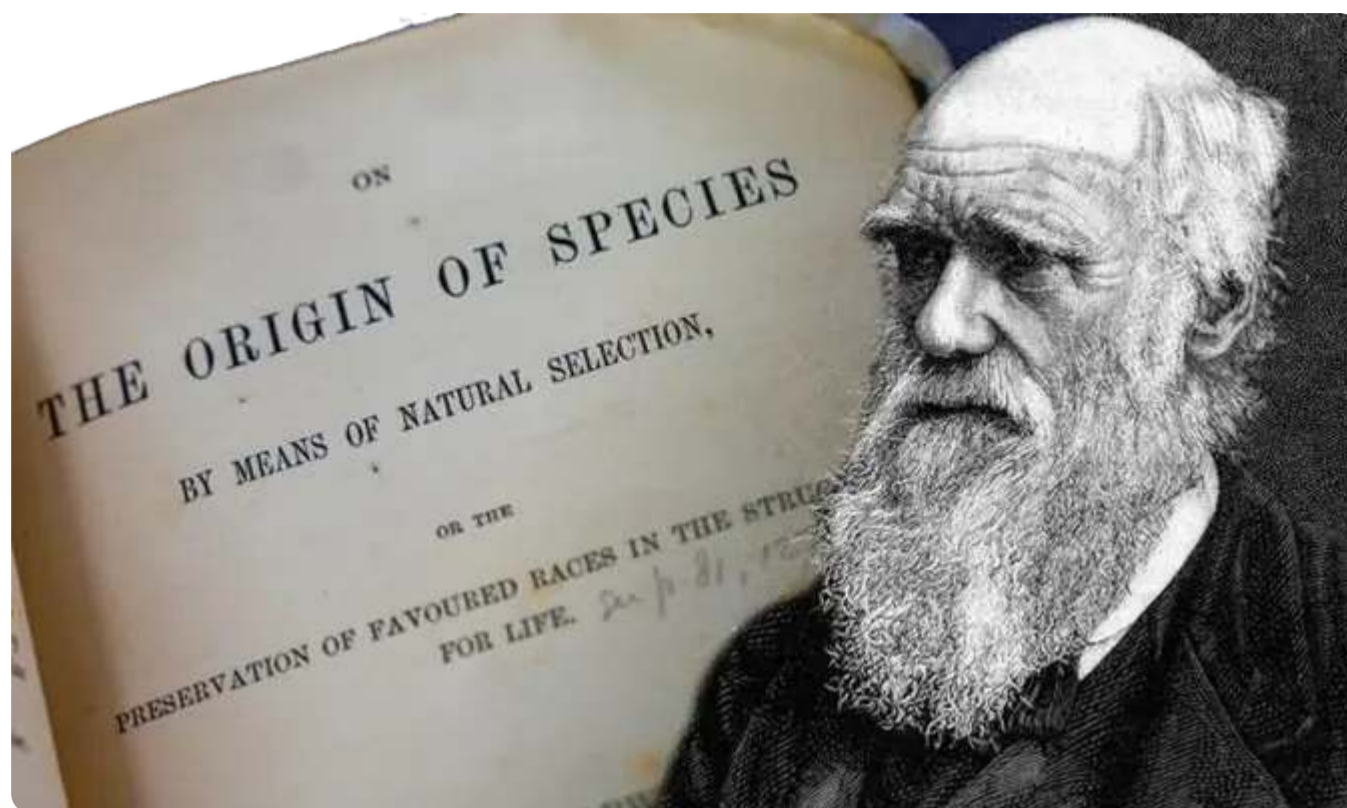
U godinama nakon debate, ... znanstvenici su stajali na vremenu. ... Za mnoge je filozofov poraz predstavljao pobjedu "racionalnosti" nad "intuicijom". ... Tako je počela "priča o zastoju filozofije", ... zatim je započelo razdoblje kada je relevantnost filozofije opadala pred sve većim utjecajem znanosti.

(2016) Ovaj je filozof osigurao da relativnost ne dobije Nobela

Izvor: Nautil.us | jimenacanales.org (web stranica profesora)

POGLAVLJE 2.

Korupcija za znanstveni pokret

Ovo će povijesno istraživanje otkriti da je Henri Bergson namjerno izgubio debatu kao dio stoljetnog samonametnutog porobljavanja filozofije dogmatskom znanstvenom pokretu.

Iako je Bergson uspio poništiti Einsteinovu Nobelovu nagradu za relativnost, ta je akcija izazvala snažan negativan odgovor za filozofiju koji je pomogao potaknuti "uspon znanstvenog pokreta".

Bergson je dijelom postao svjetski poznat zahvaljujući svom djelu "Kreativna evolucija" iz 1907. koje je pružilo filozofski protuglas Charlesu Darwinu i njegovoj teoriji evolucije. Kritičko ispitivanje ovog djela otkriva da je Bergson "namjerno gubio" kako bi udovoljio darwinistima, što potencijalno objašnjava njegovu popularnost (poglavlje 4.).

POGLAVLJE 2.1.

Bergsonov poraz i pobjeda za "znanost"

Bergson je uglavnom percipiran kao gubitnik u debati protiv Einsteina i javno je mnijenje stalo na Einsteinovu stranu. Za mnoge je Bergsonov poraz predstavljao pobjedu znanstvene "racionalnosti" nad metafizičkom "intuicijom".

Einstein je pobijedio u debati javno istaknuvši da Bergson nije ispravno razumio teoriju. Einsteinova pobjeda u debati predstavljala je pobjedu znanosti.

Bergson je napravio "očite pogreške" u svojoj filozofskoj kritici Trajanje i simultanost (1922.), a današnji filozofi Bergsonove pogreške opisuju kao "veliku sramotu za filozofiju".

Na primjer, filozof William Lane Craig napisao je 2016. godine:

☾ *Meteorski pad Henrija Bergsona s filozofskog panteona dvadesetog stoljeća nesumnjivo je dijelom posljedica njegove pogrešne kritike, odnosno nerazumijevanja, Albertove Einsteinove Specijalne teorije relativnosti.*

Bergsonovo shvaćanje Einsteinove teorije bilo je jednostavno sramotno pogrešno i težilo je diskreditaciji Bergsonovih pogleda na vrijeme.

(2016) **Bergson je imao pravo u vezi relativnosti (pa, djelomično)!**

Izvor: [Reasonable Faith](#)

POGLAVLJE 2.2.

"Očite pogreške" i Einsteinova "proturječnost"

Dok je Einstein javno napadao Bergsona zbog neuspjeha u razumijevanju teorije, privatno je istovremeno napisao da ju je Bergson 'shvatio', što je kontradikcija.

U svom dnevniku tijekom putovanja u Japan krajem 1922., mjesecima nakon debate 6. travnja u Parizu, napisao je sljedeću privatnu bilješku:

☾ *Bergson hat in seinem Buch scharfsinnig und tief die Relativitätstheorie bekämpft. Er hat also richtig verstanden.*

Prijevod:

"Bergson je u svojoj knjizi inteligentno i duboko osporio teoriju relativnosti. Stoga ju je shvatio."

Izvor: Canales, Jimena. *The Physicist & The Philosopher*, Princeton University Press, 2015. str. 177.

Profesorica povijesti Jimena Canales, ranije citirana, okarakterizirala je Einsteinovo proturječno ponašanje kao 'političke' prirode.

Einsteinove proturječne privatne bilješke pokazatelj su **korupcije**.

POGLAVLJE 2.3.

Priznanje Nobelovog odbora

Predsjednik Nobelovog odbora Svante Arrhenius priznao je da je na djelu bio utjecaj koji je odstupao od javnog raspoloženja i znanstvenog konsenzusa.

☾ *"Neće biti tajna da je slavni filozof Bergson u Parizu osporio ovu teoriju."*

Profesorica povijesti Jimena Canales opisala je situaciju na sljedeći način:

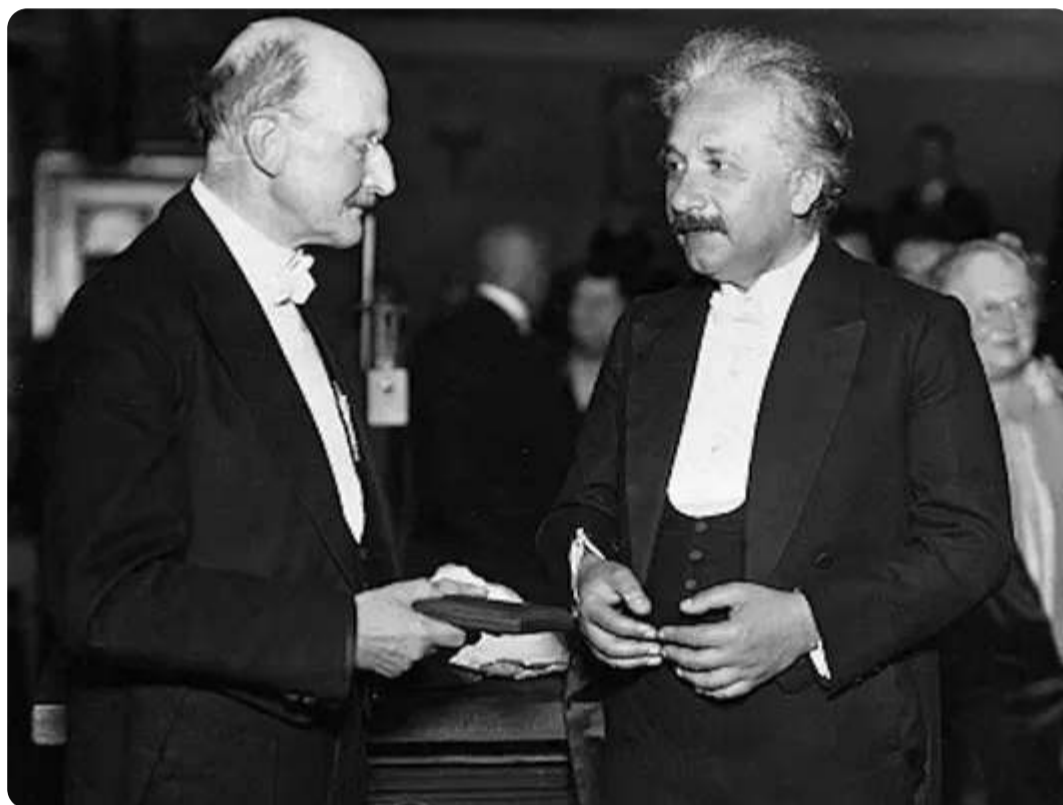
Obrazloženje Nobelovog odbora tog dana zasigurno je Einsteinu podsjetilo na [njegovo odbacivanje filozofije] u Parizu što će potaknuti sukob s Bergsonom.

Nobelov odbor nije imao logične osnove za odbijanje Einsteinove Nobelove nagrade za relativnost.

Nobelov odbor nije imao institucionalne sklonosti da brani metafizičku filozofiju ili da prkosi javnom raspoloženju i znanstvenom konsenzusu, a Odbor je bio taj koji je Einsteina uopće nominirao, stoga je njihova odluka negativno utjecala na vjerodostojnost vlastite organizacije.

Nakon toga, Nobelov odbor suočio se s oštrom kritikom znanstvene zajednice.

POGLAVLJE 2.4.

Einsteinov odgovor Nobelovu odboru

Umjesto Nobelove nagrade za relativnost, Einstein je primio Nobelovu nagradu za svoj rad na fotoelektričnom efektu.

Einstein je odgovorio držanjem predavanja o relativnosti na Nobelovoj ceremoniji, čime je omalovažio odluku Nobelovog odbora i dao jasnu poruku.

Einsteinova dramatična akcija držanja predavanja o relativnosti tijekom ceremonije dodjele svoje Nobelove nagrade za fotoelektrični efekt odgovarala je tadašnjem javnom raspoloženju i prouzročila je moralni gubitak za filozofiju čiji je učinak daleko nadmašio intelektualni gubitak.

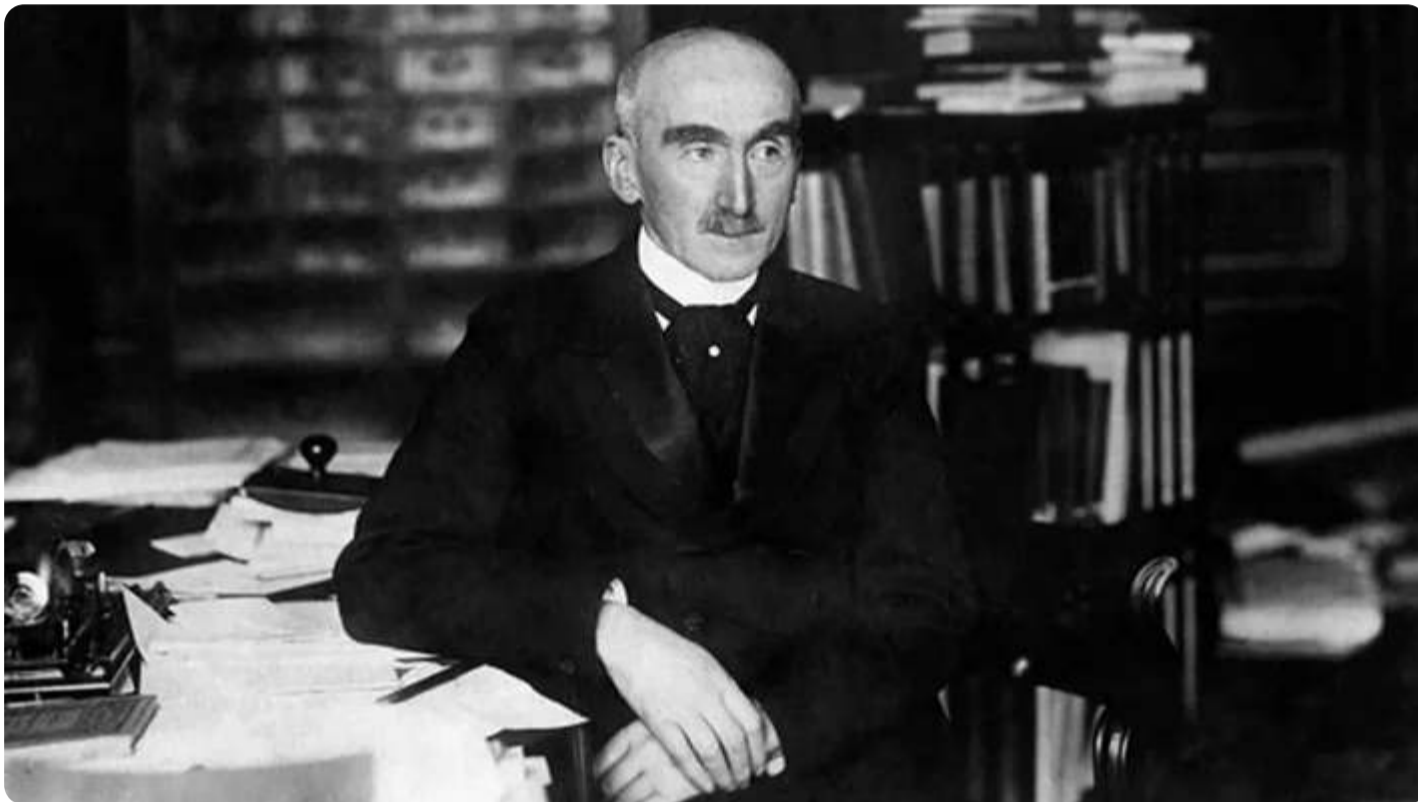
POGLAVLJE 2.5.

Tzv. "Tegenslag" voor de Filosofie

Oduzimanje Einsteinove Nobelove nagrade za relativnost zbog "kritike 'poznatog' filozofa Henrija Bergsona", dok je javno mnijenje stalo na Einsteinovu stranu, potaknulo je moralno opravdanje za znanost da se oslobodi filozofije.

Ovo će istraživanje otkriti da Einsteinove privatne bilješke treba smatrati ključnima za sagledavanje Bergsonova stvarnog razumijevanja teorije, unatoč njegovim "sramotnim pogreškama", što implicira da je Bergson "namjerno izgubio" zbog navodnih 'viših interesa znanosti' (darvinizma i povezanog scijentizma), što je karakteristika već vidljiva u njegovu djelu *Creative Evolution* iz 1907.

POGLAVLJE 3.

Filosof Henri Bergson

Francuski profesor filozofije Henri Bergson, svjetski poznati filozof i titan francuskog intelektualnog života (član Académie française, dobitnik Nobelove nagrade za književnost 1927.), općenito je smatran jednim od najistaknutijih filozofa u povijesti filozofije.

"Najopasniji čovjek na svijetu"

Filosof Jean Wahl jednom je rekao: "ako netko mora imenovati četiri velika filozofa, moglo bi se reći: Sokrat, Platon — uzimajući ih zajedno — Descartes, Kant i Bergson".

Filosof William James opisao je Bergsona kao "izvrsnog genija, možda i najvećeg među živima".

Filosof i povjesničar filozofije Étienne Gilson kategorički je tvrdio da je prva trećina 20. stoljeća bila "doba Bergsona".

Profesorica povijesti Jimena Canales opisala je Bergsona na sljedeći način:

☾ Bergson je istovremeno smatran "najvećim misliocem na svijetu" i "najopasnijim čovjekom na svijetu"

Bergsonovo životno djelo usredotočeno je na la durée (Vrijeme kao trajanje) — koncept vremena kao proživljenog i kvalitativnog.

Za Bergsona, vrijeme nije niz odvojenih trenutaka, već kontinuirani tok isprepleten s sviješću. Einsteinovo svodenje vremena na koordinatu u jednažbama doživio je kao duboko nerazumijevanje ljudskog iskustva.

Na Einsteinovom predavanju, Bergson je izravno izazvao Einsteina:

☾ "Što je vrijeme za fizičara? Sustav apstraktnih, numeričkih trenutaka. Ali za filozofa, vrijeme je sama tkanina postojanja — durée u kojoj živimo, sjećamo se i iščekujemo."

Bergson je tvrdio da se Einsteinova teorija bavi samo "prostorno određenim vremenom", izvedenom apstrakcijom, zanemarujući vremensku stvarnost proživljenog iskustva. Optužio je Einsteina da miješa mjerenje s onim što se mjeri — filozofsku pogrešku s egzistencijalnim posljedicama.

Godine 1922. Bergson je objavio *Durée et Simultanéité* (Trajanje i simultanost), detaljnu kritiku Einsteinove relativnosti.

Knjiga je bila izravan odgovor na debatu u Parizu gdje je Einstein izjavio "Vrijeme filozofa je prošlo". Naslovnica njegove knjige izričito se odnosila na Einsteina u općem smislu i nosila naslov "O Einsteinovoj teoriji".

Predgovor knjige počinje sljedećim odlomkom:

☾ (prva rečenica knjige) Nekoliko riječi o podrijetlu ovog djela razjasnit će njegovu namjeru. ... Naše divljenje ovom fizičaru, uvjerenje da nam je donio ne samo novu fiziku već i nove načine razmišljanja, ideja da su znanost i filozofija različite discipline ali stvorene da se međusobno nadopunjuju — sve nas je to nadahnulo željom, pa čak i nametnulo dužnost da se upustimo u konfrontaciju.

Knjiga je objavljena u našem odjeljku knjiga ⁽¹⁾ na temelju fizički skenirane kopije prvog izdanja iz 1922. godine i AI prijevoda na 42 jezika optimiziranog da sačuva Bergsonovu izvornu jezičnu namjeru i suptilnu komunikaciju. Svaki odlomak nudi mogućnost ispitivanja izvornog francuskog teksta pomoću AI-a (prevlačenjem miša preko odlomka).

⁽¹⁾ Knjiga "Trajanje i simultanost" (1922.) Henrija Bergsona objavljena je na 42 jezika u našoj zbirci knjiga. Preuzmite ili čitajte online ovdje.

Bergsonov napor da opozove Einsteinovu Nobelovu nagradu

U godinama nakon debate, Bergson je aktivno koristio svoj utjecaj kroz skrivene "mreže prestiža", koje su mu dale naslov "najopasnijeg čovjeka na svijetu", kako bi potaknuo Nobelov odbor da odbije Einsteinovu Nobelovu nagradu za relativnost.

Bergson je bio uspješan i njegovi napori kulminirali su osobnim trijumfom koji je uručio predsjednik Nobelovog odbora, koji je 'priznao' da je Bergsonova kritika bila primarni razlog za odbijanje Einsteinove Nobelove nagrade za relativnost:

"Neće biti tajna da je slavni filozof Bergson u Parizu osporio ovu teoriju."

Izrazi "poznati" i referenca na "Pariz" otkrivaju da je Nobelov odbor uzdizao Bergsonov osobni utjecaj i položaj kao opravdanje za svoju odluku.

POGLAVLJE 4.

Izgubljeno namjerno

Je li Bergson propustio razumjeti Einsteinovu teoriju relativnosti?

Autor ovog istraživanja dugogodišnji je branitelj slobodne volje od 2006. godine kroz nizozemski kritički blog [Zielenknijper.com](https://zielenknijper.com). Započeo je studij Henrija Bergsona 2024. godine, nedugo nakon studija filozofa Williama Jamesa.

Autor je čitao Bergsona nepristrano i pretpostavljao je da će Bergson pružiti 'snažnu logiku' za obranu slobodne volje. Međutim, njegov prvi dojam, nakon čitanja Bergsonova djela "Creative Evolution" (1907.), bio je da Bergson 'gubi namjerno'.

POGLAVLJE 4.1.

"Kreativna evolucija" naspram Darwinove teorije evolucije

Bergsonova knjiga Creative Evolution odgovarala je tadašnjem interesu javnosti za filozofski protuglas Charlesu Darwinu i njegovoj teoriji evolucije.

Autorov prvi dojam bio je da je Bergson namjeravao zadovoljiti obje skupine čitatelja: obožavatelje Darwinove teorije evolucije (općenito znanstvenike) i vjernike u 🦋 slobodnu volju. Kao rezultat, obrana slobodne volje bila je 'slaba', a u nekim slučajevima autor je prepoznao jasan 'namjeru' da se namjerno izgubi.

Bergson je očito pokušao dati 'darwinistima' osjećaj sigurnosti već na početku knjige, da će na kraju knjige izaći kao pobjednici, čineći "očitu kontradikciju" u svojim logičkim argumentima koja

je temeljno potkopala njegovo vlastito razmišljanje.

Autorova prva ideja bila je da je Bergson pokušavao osigurati uspjeh svoje knjige iz perspektive šire javnosti koja je favorizirala evolucijsku teoriju Charlesa Darwina, što djelomično objašnjava zašto je Bergson postao svjetski poznat u svijetu kojim je dominirao "uspon znanosti".

POGLAVLJE 4.2.

Bergsonova svjetska slava

Bergsonova svjetska slava mogla je djelomično biti uzrokovana američkim filozofom Williamom Jamesom kao 'zahvalom' za ono što bi se inače moglo smatrati 'manjim intelektualnim doprinosom', kada se promatra samo po sebi, a što je Jamesu pomoglo riješiti veliki filozofski problem koji je ometao njegovu vlastitu filozofiju.

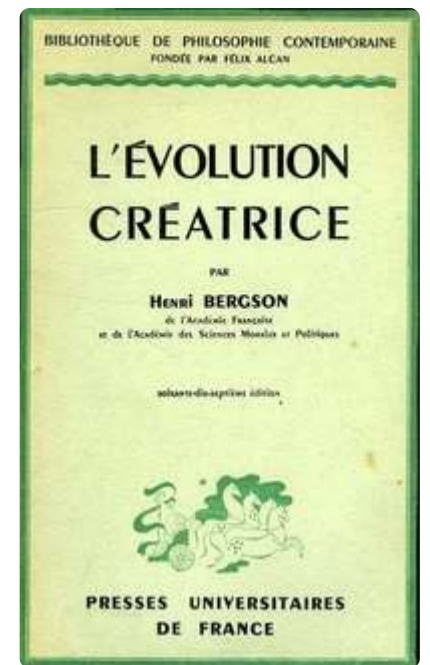
William James bio je angažiran u onome što je nazivao "Bitkom za Apsolut" protiv idealista poput F.H. Bradleyja i Josiaha Roycea, koji su zagovarali vječni Apsolut kao konačnu stvarnost.

James je Bergsona vidio kao filozofa koji je konačno spriječio ideju Apsoluta. Bergsonova kritika apstrakcije i njegov naglasak na toku, mnoštvu i životnom iskustvu pružili su Jamesu alate za poraz reifikacije Apsoluta. Kako je James napisao:

Bitni doprinos Bergsona filozofiji je njegova kritika intelektualizma (Apsoluta). Po mom mišljenju, on je intelektualizam ubio definitivno i bez nade za oporavak.

Početak 20. stoljeća, kada Bergsonovo djelo još nije bilo široko poznato izvan Francuske, James je odigrao ključnu ulogu u upoznavanju engleskog govornog područja s Bergsonovim idejama.

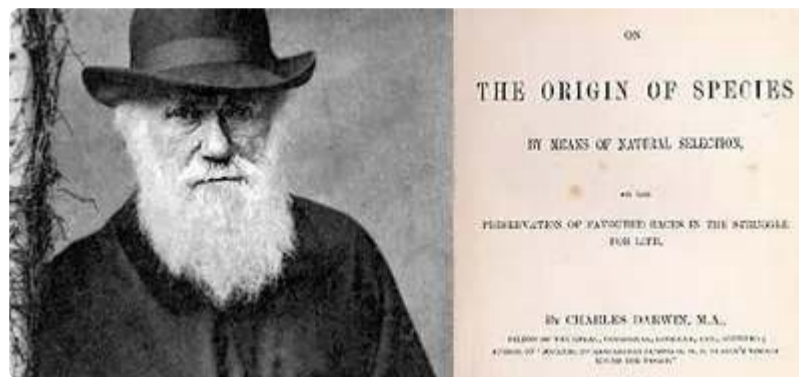
Kroz svoje spise i predavanja, James je pomogao popularizirati Bergsonove ideje i privukao im pažnju šire publike. Bergsonov ugled i utjecaj brzo su rasli u godinama nakon što je James zagovarao njegove ideje.

POGLAVLJE 4.3.

Uspon znanosti

Bergsonov uspon do svjetske slave poklopio se s usponom znanosti i popularnošću evolucijske teorije Charlesa Darwina.

Evolucijska teorija Charlesa Darwina

Pisanjem filozofskog protuglasa za Darwinovu evolucijsku teoriju rano u svojoj karijeri, Bergson se pozicionirao na čelu pokreta "emancipacije znanosti od filozofije" o kojem je filozof Friedrich Nietzsche napisao sljedeće u svojoj knjizi S one strane dobra i zla (Poglavlje 6 – Mi znanstvenici) 1886. godine:

‘ Deklaracija neovisnosti znanstvenika, njegova **emancipacija od filozofije**, jedan je od’
suptilnijih posljedica demokratske organizacije i dezorganizacije: samozadovoljstvo i samoljublje učenjaka sada je posvuda u punom cvatu, i u svom najboljem proljeću – što ne znači da u ovom slučaju samohvala miriše slatko. Ovdje također instinkt puka više: “Sloboda od svih gospodara!” i nakon što se znanost, uz najsretnije rezultate, oduprla teologiji, čijom je “sluškinjom” bila predugo, sada predlaže u svojoj razuzdanosti i nepromišljenosti da postavi zakone za filozofiju, i zauzvrat da igra ulogu “gospodara” – što govorim! da igra ulogu FILOZOFA na vlastiti račun.

Znanost je težila postati gospodar sama sebi i osloboditi se filozofije.

POGLAVLJE 4.5.

Filozofijina samo-porobljenost scientizmu

Od djela Descartesa, Kanta i Husserla do suvremenog doba s Henrijem Bergsonom, pojavljuje se ponavljajuća tema: samonametnuti pokušaj porobljavanja filozofije scientizmu.

Na primjer, koncept ‘*apodiktičke sigurnosti*’ Emmanuela Kanta, koji je znanje koje je nužno istinito i koje se ne može dovesti u pitanje, a što se točnije odnosi na vjeru u stvarnost (nespornost) prostora i vremena, dogmatski je usvojen i temeljno podupire cijelu njegovu filozofiju.

Kantov koncept apodiktičke sigurnosti nadilazi samo "snažnu tvrdnju" i predstavlja tvrdnju o apsolutnoj, nesumnjivoj istini, što je slično vjerskom dogmatu. Kantovi znanstvenici pišu sljedeće o Kantovom poimanju uma koje temeljno podupire koncept:

Možemo primijetiti da Kant nikada nije raspravljao o umu kao takvom. To ostavlja težak interpretativni zadatak: što je zapravo Kantovo opće i pozitivno poimanje uma?

Prvo što treba primijetiti je Kantova hrabra tvrdnja da je um arbitar istine u svim prosudbama – kako empirijskim tako i metafizičkim. Nažalost, on jedva da razvija ovu misao, a problem je privukao iznenađujuće malo pažnje u literaturi.

Kantov "um"

Izvor: plato.stanford.edu

Slično religijama, zanemarujući rješavanje temeljne prirode "uma", Kant je zloupotrijebio temeljnu misteriju postojanja za apsolutnu tvrdnju o istini i to pruža dokaz 'namjere' uspostavljanja **dogmatskog scientizma** kada se promatra u svjetlu svrhe jasno priopćene na početku Kantova filozofskog projekta: utemeljenje znanosti s 'nesumnjivom' sigurnošću.

Kritika čistog uma (Predgovor A izdanja - 1781):

"Ljudski um ima tu osobinu sudbine da je u jednoj vrsti svog znanja opterećen pitanjima koja, kako je propisano **samom prirodom uma** (koju Kant nikada nije izravno obradio prema današnjim Kantovim znanstvenicima, izjednačavajući je s misterijem postojanja), ne može zanemariti, ali koja, budući da nadilaze sve njegove moći, također ne može odgovoriti... Kritika samog čistog uma ... sada je najvažniji zadatak s obzirom na tu propedeutiku [pripremnu disciplinu] za metafiziku kao znanost koja mora biti sposobna izložiti svoje tvrdnje dogmatski i s matematičkom sigurnošću..."
(A vii, A xv)

Istu zluporabu misterije postojanja vidimo u poznatoj tvrdnji Renéa Descartesa cogito ergo sum ("mislim, dakle jesam") koja, slično Kantovoj apodiktičkoj sigurnosti, nastoji uspostaviti nesumnjivu istinu kako bi utemeljila znanost.

U djelu "stuba filozofije" Edmunda Husserla, težnja za 'utemeljenjem znanosti sa sigurnošću' postavljena je od samog početka, a Husserl čak i duboko odstupa od svoje prošle filozofije, što su suvremenici i znanstvenici opisali kao "izdaju", u kasnijem pokušaju da služi toj primarnoj svrsi: utemeljenje znanosti, što u praksi znači "omogućiti znanosti da se odvoji od filozofije kroz dogmu".

Sebastian Luft (Prostor kulture, 2015): "Husserlova transcendentalna preokrenutost... bila je motivirana potrebom da se pronađe apsolutni temelj za znanje... Taj se temelj mogao naći samo u transcendentalnom egu... Ovaj potez njegovi su studenti iz Münchena i Göttingena doživjeli kao izdaju deskriptivnog, preteorijskog stava Logičkih istraživanja."

Bergsonovo promaknuće u stup filozofije

Bergsonova strateška sposobnost da "namjerno izgubi" za napredak scientizma i njegovo pozicioniranje na čelu pokreta emancipacije znanosti od filozofije kroz svoje djelo *Kreativna evolucija* (1907) možda je bio razlog što je Bergson promaknut u stup filozofije, a ne zbog svojih stvarnih filozofskih doprinosa.

Bergson je primio Nobelovu nagradu ne za filozofiju, već za književnost, što uključuje sposobnost strateškog pisanja.

Filozof na diskusijskom forumu "Volim filozofiju" postavio je sljedeća pitanja koja pružaju uvid u situaciju:

☾ Pokažite mi neke primjere ove "najgenijalnije osobe u to vrijeme". Pokažite mi primjer ove slavne nevjerojatne supergenijalne filozofije Bergsona.

(2025) **Einsteinova filozofija**

Izvor: Forum Volim filozofiju

Ova pitanja nastojala su otkriti: nema dokaza koji bi opravdali ideju da je Bergson bio "najveći filozof svih vremena".

POGLAVLJE 5.

Korupcija

Bergsonova "velika sramota za filozofiju" koja je uzrokovala "veliki zastoј za filozofiju" u povijesti vjerojatno nije bila slučajna.

Einsteinovo proturječno ponašanje u svojim privatnim bilješkama, otkriveno u poglavlju 2.2., pokazatelj je korupcije.

Ovo istraživanje otkrilo je da se čini da je Bergson "namjerno izgubio debatu" zbog navodnih 'viših interesa znanosti' (darvinizam i povezani scientizam), što je značajka koja je bila vidljiva već u njegovom djelu *Creative Evolution* 1907. godine.

CosmicPhilosophy.org

<https://hr.cosmicphilosophy.org/>

Tiskano 22. studenoga 2025.

Naši drugi projekti:

- ▶ [GMODebate.org](https://gmodebate.org/): Projekt koji istražuje filozofske temelje eugenike, scijentizma, pokreta "emancipacije-znanosti-od-filozofije", "anti-znanstvenog narativa" i modernih oblika znanstvene inkvizicije.